

KREATIVITET OCH KVINNOKRAFT

DET 38:E SKÄRGÅRDSSKVINNOSEMINARIET
26-28.9.2025 DALSBROK

FRÅN IDÉ TILL VERKLIGHET

- vårt värdskap i Dalsbruk

Att Åbolands östra skärgård och Kimitoön stod näst i tur att vara värdar för Skärgårdskvinnoseminariet blev tidigt klart för Kärringbanken rf. Det hade ändå gått åtta år sedan vi senast arrangerade seminariet på Öro 2017.

Vi visste att uppdraget är krävande – men också oerhört givande och roligt. Uppmuntrande hälsningar från tidigare arrangörer och deltagare som längtade efter ett seminarium gav oss extra kraft.

Den första stora frågan gällde platsen. Förutom Öro och Kasnäs har nätverket tidigare samlats på Rosala och Högsåra. Det var inte självklart att välja Dalsbruk, även om vi insåg bruksortens fördelar.

Vi förstod att Dalsbruk som seminarieplats innebar utmaningar – både för oss arrangörer och för deltagarna. Flera olika lokaler behövdes för möten och inkvartering och företags- och studiebesök skulle ordnas runt om i byn. Vi oroade oss i förväg för logistiken, särskilt ifall av regn. Samtidigt såg vi hur mycket Dalsbruk har att erbjuda i form av kultur, service, miljö och stark kvinnlig företagsamhet.

Den andra stora frågan för oss var vilket övergripande tema vi skulle ha för seminariet. Men via valet av seminarieort föll temat sig naturligt! Kreativitet och kvinnokraft - vilket det finns gott om i Dalsbruk - var det vi ville lyfta fram.

Seminariet engagerade närmare femton lokala företag och organisationer, lika många föreläsare och artister samt ett stort antal av Kärringbankens medlemmar. Ni är många – och vi är djupt tacksamma för all den tid, kunskap, lokaler, utrustning och det engagemang ni delat med er av.

När höstsolen lyste lika varmt som deltagarna, kände också vi arrangörer djup tacksamhet. Tack till alla som kom, alla som bidrog, våra finansiärer – och tack till vädergudarna!

Ett varmt tack till alla som gjort det möjligt för oss att förverkliga detta seminarium

FINANSIÄRER

Amos Andersons Fond
Nordiska skärgårdssamarbetet
William Thuring's stiftelse
Emelie och Rudolf Gesellius stiftelse
Petter och Margit Forsströms stiftelse
Kimitoöns kommun

SPONSORER

Annonssbladet
Söderlångvik gård
Spa Hotel Kasnäs
Silver Bar Finland
Kimitoöns kommun
SteelSound

och många andra som bidragit på olika sätt
TACK!

TEXT: Clara Henriksdotter Puranen, Solveig Friberg

Delar av texterna har framtagits med hjälp av AI

FOTO: Clara Henriksdotter Puranen, Margareta Gustafsson, Merja Keijonen, Lillemor Kivistö, Camilla Fagerlund, Anita Österberg, Viveka Eriksson m.fl.

LAYOUT: Solveig Friberg

TRYCK: Koffset, Kimito

Kärringbanken rf - Akkapankki ry

<http://karringbanken.wordpress.com>

e-post: karringbanken@gmail.com

MÖTESORTEN DALSBROK

Bruksorten Dalsbruk ligger i södra delen av Kimitoöns kommun och är med sina cirka 1 000 invånare kommunens näst största centralort.

Här grundades ett järnbruk redan år 1686. När FN-Steel gick i konkurs 2012 avslutades över 300 år av järn- och stålproduktion. I dag har sorgen ersatts av framtidstro. Fokus ligger på turism, båtservice, kultur och kreativa näringar, där de gamla bruksmiljöerna ses som ett värdefullt kulturarv och tomma hallar öppnar för nya idéer.

Med sitt läge vid havet, hamn och farled är Dalsbruk en naturlig port ut mot skärgården, vilket skapar möjligheter för både frakter, turism och fritidsbåtar. Dalsbruk är också numera känd som en kreativ miljö med aktiva konstnärer och många festivaler.

INNEHÅLL

Öppningsseminarium	s. 4
Företagsbesök	s. 5
Get Togetheter Party	s. 10
Morgonpromenad	s. 12
Med fötterna i skärgården och arbetet ute i världen	s. 14
Valbara programinslag	s. 18
Kvällsfest	s. 23
Avslutningsseminarium	s. 26

MÖTEPLATSEN I DALSBROK, BIO PONY

Bio Pony är en liten och stämningsfull biograf som är en del av den historiska bruksmiljön i Dalsbruk. Bio Pony finns centralt, vid den s.k. Stallsplanen, intill gästhamnen. Bio Pony är ett av de tre s.k. Stallsmagasinen eller Engelska magasinerna, som de också kallas, eftersom man har antagit att arkitekten är Carl Ludvig Engel. Detta har dock inte bekräftats. De två övriga byggnaderna används som pub respektive restaurang.

Byggnaden uppfördes redan år 1840 och togs i bruk som biograf på 1960-talet. Interiören är den ursprungliga, men filmtekniken har förnyats och är nu toppmodern.

Än idag fungerar Bio Pony som biograf men även som en levande kulturplats där filmvisningar samsas med filmklubben Pony, mindre konserter och föreläsningar – allt i en unik miljö med historisk charm.

FREDAG 26.9.2025 kl. 13-15.30 ÖPPNINGSSEMINARIUM

PROGRAM Öppningsseminarium

VÄLKOMSTHÄLSNING

Solveig Friberg
Erika Strandberg

AKTUELLT I SKÄRGÅRDEN

Nina Söderlund

TIDSKRIFTEN SOM BERÄTTAR OM LIVET I SKÄRGÅRDEN

Mia Henriksson

VÄRDARNA PRESENTERAR SIG & PRAKTISK INFO

**Solveig Friberg,
Kärringbankens ordförande:**
"Under veckoslutet möts
många kreativa, kraftfulla
kvinnor till gemenskap och
nätverkande"

Det sa Kärringbankens ordförande Solveig Friberg när hon hälsade alla välkomna till årets seminarium, 40 år efter det allra första. "Vi firar ändå inte något 40-årsjubileum", påminde hon och syftade på de två år med coronarestriktioner då seminarierna inte kunde ordnas.

Hon uttryckte särskild glädje över att årets seminarium hålls i

Dalsbruk, "porten mot havet", en ort som ända sedan 1686 haft nära kontakt med Sverige tack vare järnbruket som grundades här.

Med årets tema vill vi se på kreativitet i ett bredare perspektiv – inte bara som konstnärligt skapande," förklarade Solveig. "Kreativitet inkluderar företagsamhet, problemlösning samt modet att tänka nytt". Hon konstaterade att seminariet har en viktig roll för att föra samman kraftfulla, kreativa skärgårdskvinnor till ett inspirerande möte, gemenskap och nätverkande.

FREDAG 26.9.2025 kl. 13-15.30 ÖPPNINGSSEMINARIUM

Erika Strandberg, kommundirektör **“Kimitoön är på många sätt en kvinnostark plats, bra att leva på”**

Kommundirektör **Erika Strandberg** hälsade deltagarna välkomna till Kimitoön, iklädd Kimitotröjan med mönster av vågor och ax. Mönstret har tagits fram av Marika Modig från Vänö i anledning av Kimitoöns 700 årsjubileum. Till deltagarnas glädje hade hon med sig ett mönsterhäfte till de stickintresserade.

I sitt tal betonade Erika Strandberg att Kimitoön är en liten tvåspråkig kommun med framåtanda, präglad av varierad natur, havsnärhet och rik kulturhistoria. Hon lyfte särskilt fram tre områden som gör det bra att vara kvinna på Kimitoön: Se ruta invid.

Avslutningsvis framhöll Strandberg att Kimitoön är en kvinnostark och trivsamt plats att leva på, och hälsade alla varmt välkomna att tillbringa helgen på ön.

Tre områden som gör det bra att vara kvinna på Kimitoön

KULTURLIVET

Kvinnor är ofta aktiva kulturkonsumenter och Kimitoön har ett starkt och brett kulturliv med många lokala konstnärer och flera bibliotek som erbjuder ett rikt och aktuellt medieutbud.

FÖRENINGSLIVET

Kommunens föreningar drivs av frivillighet och engagerade kvinnor och skapar gemenskap.

SKOLMATEN

Kimitoön satsar på hög kvalitet i skolmåltiderna, med mat lagad från grunden, riklig salladsbuffé och dagliga vegetariska alternativ. I nationella undersökningar får skolmaten mycket höga betyg.

FREDAG 26.9.2025 kl. 13-15.30 ÖPPNINGSSEMINARIUM

Nina Söderlund "Skärgårdslagen har en avgörande betydelse för utvecklingen i skärgården"

Nina Söderlund, ordförande för Finlands öar rf och själv bosatt i Nagu – bakom både broar och färja – delade med sig av sina reflektioner kring livet i skärgården och de frågor som formar dess framtid.

Hon lyfte fram problematiken i att många av dem som fattar beslut i skärgårdsfrågor inte själva bor i skärgården och därför saknar insikt i de verkliga levnadsförhållandena. Detta kan leda till beslut som inte fullt ut beaktar vardagen för dem som lever utan fast vägförbindelse.

Söderlund berättade att skärgårdslagen nu håller på att förnyas, en process som kommer att få stor betydelse för skärgårdens vardag under många år framöver.

Hon presenterade även skärgårdsnätverket FÖSS (Finlands Öar – Suomen Saaret) och uttryckte glädje över att nätverket idag samlar så många engagerade skärgårdsbor – något som ger både tyngd och möjlighet att påverka lagstiftningens innehåll.

"Skulle vi ha haft våra förbindelsebåtar utan en skärgårdslag?"

Med humor och värme beskrev hon hur skärgårdsfrågor tidigare ofta sköttes genom personliga kontakter, till och med på högsta nivå. Hon nämnde bland annat president Urho Kekkonen, som var en stor skärgårdsvän och hade nära relationer till många öbor. Samtidigt betonade hon att skärgårdslagen haft en avgörande betydelse för utvecklingen – och ställde frågan: "Skulle vi till exempel ha haft våra förbindelsebåtar utan en skärgårdslag?"

Söderlund underströk också färjornas och förbindelsebåtarnas centrala roll för skärgårdens livskraft och tillgänglighet – de är en nödvändighet för arbete, service och gemenskap. Hon berörde även fastighetsskatten och fritidsbosättningens påverkan som viktiga framtidsfrågor för skärgårdens hållbara utveckling.

Avslutningsvis betonade Nina Söderlund vikten av att trygga bo- och levbarheten i skärgården, så att den även i framtiden får förbli en levande, attraktiv och hållbar plats för både dagens och morgondagens invånare.

DET HÄR ÄR FÖSS

FÖSS, Finlands Öar rf - Suomen saaret ry är en tvåspråkig medborgarorganisation som samlar ca 9000 personer, bosatta året runt på öar utan fast vägförbindelse. FÖSS är medlem i ESIN, European Small Islands Federation.

FÖSS bevakar öbornas rättigheter på olika sätt och ser till att skärgårdsbornas röst når nationella och europeiska beslutare, Föreningen ger uttalanden i frågor som berör skärgårdsbor, har utarbetat planer för utvecklingsprojekt samt ansökt om finansiering för projekt mm.

Mer om FÖSS på <http://foss.fi>

FREDAG 26.9.2025 kl. 13-15.30 ÖPPNINGSSEMINARIUM

Mia Henriksson, Tidskriften Skärgård "Skribenterna finns runt om i skärgården och längs kusten"

Mia Henriksson presenterade Tidskriften Skärgård, som ges ut av Skärgårdsinstitutet vid Åbo Akademi sedan 1977. Henriksson är anställd vid Skärgårdsinstitutet som redaktör för Skärgård.

På tidskriftens webbsida beskrivs den som en identitetsbärande tidskrift för alla med intresse för kustland och skärgård. Innehållet spänner över såväl historiska som aktuella, både lokala och internationella teman och behandlar ämnen som bland annat böcker, bobarhet, miljöfrågor, sjöfart, arkeologi, forskning, kultur och mycket annat.

Ett återkommande inslag är Skärgårdskalendern med information om viktiga kommande event i skärgården och längs kusten.

Tidskriften har ett redaktionsråd med representanter från olika områden och skribenterna är verksamma runt om i skärgården och längs kusten. Mia visade exempel på olika aktuella artiklar under den senaste tiden, bl.a. om bobarhet och om förnyandet av skärgårdslagen, dvs de teman som vi även diskuterat vid Skärgårdskvinnoseminariet.

Tidskriftens Skärgård kommer till tack vare bidrag från olika fonder och prenumerationsintäkter. I Skärgård ingår en enda annons, dvs på baksidan.

TIDSKRIFTEN SKÄRGÅRD

www.skargard.fi

Facebook: [tidskriftenskargard](https://www.facebook.com/tidskriftenskargard)

Utkommer med fyra nummer per år
Prenumeration 48-55€/år
prenumerera via Åbo akademis nätbutik
(webbshop.abo.fi)

FREDAG 26.9.2025 kl. 15.30-17 FÖRETAGSBESÖK

Marianne bytte dansgolv mot bokhyllor

Ett riktigt litet gult trähus i Dalsbruks hamn rymmer ofattbara mängder böcker och en rik kulturell atmosfär. Här startade den pensionerade bibliotekarien Kristina Hakola-Wass Antikvariat Kojan år 2018. År 2022 tog Marianne Petters över verksamheten, efter många år som danslärare och koreograf. Med sin konstnärliga bakgrund för hon nu sitt skapande vidare inom ordkonst och litteratur.

Kristinas grundidé lever vidare, Kojan är ett antikvariat och ett vardagsrum med träffar för litteraturvänner, men Marianne har satt sin konstnärliga prägel på Kojan bland annat genom att lyfta fram böckerna som dekorativa konstföremål och fylla rummen med böcker, lokalt hantverk och gåvoprodukter. Den charmiga byggnaden med sitt ofattbara bokutbud och den dekorerade trädgård är ett smycke som lockar både ortsbor, fritidsboende och långväga besökare., Och med stolthet berättar Marianne att Kojan är öppet året om - inte enbart under turistsäsongen!

Systrarna Holmberg förvandlade familjens fiskarv till ett omtyckt café

Café Holmbergs Four C, som öppnades hösten 2014, har en unik kombination av café- och fiskdisk där man säljer både salta och söta produkter

Clara och Carina Holmberg är systrar från en fiskarfamilj. De arbetade båda cirka 15 år som poliser innan de valde att återvända till hemtrakterna och fortsätta familjens livsverk inom fiske och lokal matproduktion.

År 2014 tog de steget att starta eget tillsammans genom att kombinera föräldrarnas erfarenhet av fisk med caféverksamhet.

FREDAG 26.9.2025 kl. 15.30-17 FÖRETAGSBESÖK

Eva Wahlsten: Varuhuset Wahlsten

Varuhuset Wahlsten har funnits i Dalsbruk sedan 1987 och grundades av Evas föräldrar. Efter pappans bortgång år 2000 tog Eva Wahlsten över verksamheten och blev ensam ägare 2004. År 2009 flyttade varuhuset till sina nuvarande lokaler, vilket innebar en tredubbling av butikens yta.

Företaget är fortfarande ett familjeföretag där Evas mamma hjälper till med sömnadsarbeten. Varuhuset är känt för sitt breda sortiment och sin starka serviceanda. Filosofin är tydlig, i en butik på landsbygden kan man inte specialisera sig, utan måste kunna erbjuda lite av allt för att möta sina kunders behov.

Mia Sandholm: Dahliahemmet

Dahliahemmet grundades på initiativ av Mia Sandholm, som arbetat som sjukskötare till sjöss sedan 1991. År 2008 blev hon tillfrågad att hålla första hjälpen-kurser, vilket ledde till starten av företaget Syster Mia med verksamhet inom hemvård, hemsjukvård och föreläsningar. År 2013 vidareutbildade hon sig till specialist i palliativ vård.

Efter det växte tanken på ett privat vårdhem fram och trots inledande motgångar byggdes Dahliahemmet upp med hjälp av ett brett nätverk bestående av bland annat byggmästare, bokförare, regionalförvaltningsverket och vårdpersonal.

I dag har Dahliahemmet 14 vårdplatser, varav 11 för närvarande är avsedda för minnessjuka. Verksamheten sysselsätter cirka tio anställda samt inhoppare vid behov.

FREDAG 26.9.2025 kl. 18.30-21 GET TOGETHER PARTY

Pratet kom igång med introduktionslekar

Under Get Together Party vid Skärgårdskvinnoseminariet ledde Ulla Väärä introduktionslekar, där deltagarna bekantade sig med varandra på ett avslappnat och lekfullt sätt. Med hjälp av olika lekar kom samtalen snabbt i gång – vi delade med oss av vad vi tycker bäst om, vilka länder vi har besökt och andra personliga glimtar.

Ulla Väärä berättade att hon tidigare främst har lett liknande lekar för barn, men hennes erfarenhet av teaterarbete märktes. Hon har under många år varit verksam inom Bruksteatern rf., bland annat som ledare för Bruksteaterns barngrupp.

FOLKETS HUS

Kvällssamlingarna hölls i Folket hus eller Talon, som det allmänt heter i folkmun i Dalsbruk.

Folkets Hus byggdes under åren 1930-35 av stockar från en byggnad som revs. Folkets Hus upprätthålls av ett andelslag bestående av olika föreningar. Här ordnas olika fester, teaterföreställningar och möten. På samma sätt som många andra föreningslokaler så är det ekonomiska kända att underhålla och upprätthålla Folket Hus.

Kärringbanken gjorde sitt bästa att dekorera och få lokalen så trivsam som möjligt. Ett team med Maje Forstén som "konstnärlig ledare" band blom-buketter och pyntade allt vad tygen höll!

FREDAG 26.9.2025 kl. 18.30-21 GET TOGETHER PARTY

Stina Ekroos-Westerlund och Henrik Lindholm uppträdde vid Skärgårdskvinnoseminariets Get Together Party med musikframträdanden. Stina Ekroos-Westerlund är en erfaren sångerska, medan Henrik Lindholm står för musikarrangemang och gitarrackompanjemang. Tillsammans framförde de visor och melodier och skapade en stämning som även fick oss deltagare att sjunga och dansa.

LÖRDAG 27.9.2025 kl. 9-10.30 MORGONPROMENAD

Den fina höstmorgonen inleddes med en morgonpromenad.

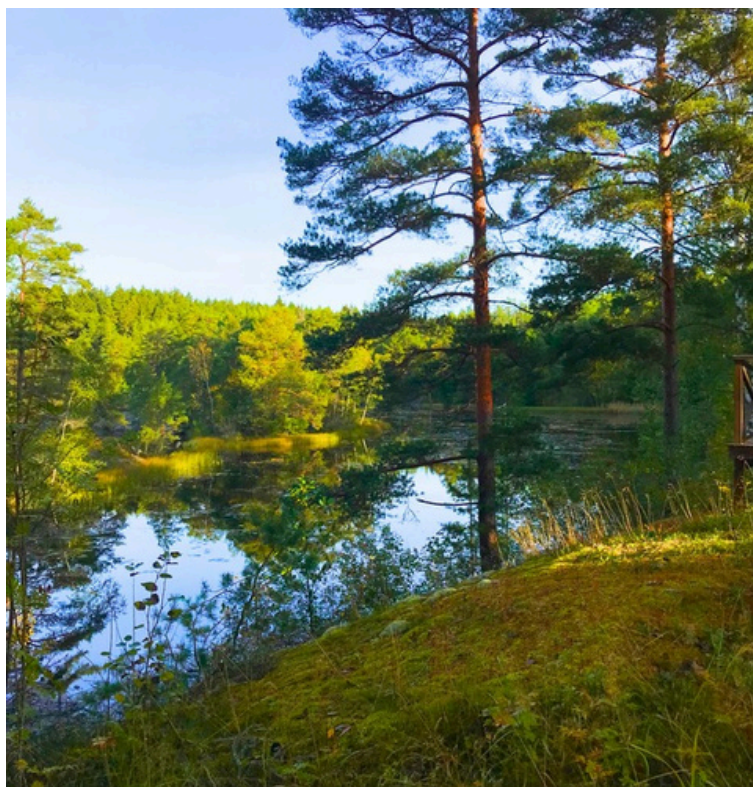
Margareta Gustavsson guidade en grupp längs hamnen i Dalsbruk. Hon berättade om namnen på olika hus längs promenaden, om förbindelsebåts och taxitrafik samt om hur det var att som barn bo veckorna hos släktingar i Dalsbruk då hon gick i skola.

LÖRDAG 27.9.2025 kl. 9-10.30 MORGONPROMENAD

En grupp vandrade den ca 3 km långa naturstigen runt Lilla Masugnsträsket i Dalsbruk med Heidi Åhlfors och Anita Österberg som ledare. Naturstigen går längs en spång över träsket och i varierande naturmiljöer med utsikt över träsket.

LÖRDAG 27.9.2025 kl. 10.30-12

MED FÖTTERNA I SKÄRGÅRDEN OCH ARBETET UTE I VÄRLDEN

Längtan efter skog och blåsippor förde henne hem

Camilla Ilmonis stora dröm var att få se valar. Hon utbildade sig till marinbiolog och flyttade till , Nordnorge där de största chanserna att få se val finns. Där tog hon också initiativet till The Whale, en turistattraktion och ett upplevelsecentrum som kretsar kring valars existens och ska stå färdigt år 2027.

Sedan elva år tillbaka jobbar hon som chef för marknadsföring och kommunikation för The Whale, vilket sägs vara ett av de största turistprojekten någonsin i Vesterålen, Nordnorge.

1500 km mellan hem och arbetsplats

Att avståndet mellan Camillas arbetsplats och hem i dag är cirka 1500 km kan framstå som en aningen omöjlig ekvation, men den har hon löst.

Camilla, vars familj har haft sommarställe i det lilla brukssamhället Dalsbruk i sydvästra Finland, fick stark hemlängtan under pandemin.

Hon köpte ett hus i Dalsbruk och 2022 körde familjen hela vägen ner med sitt pick och pack, däribland några vandrande pinnar.

– När jag ser tillbaka på vår tid här i Dalsbruk kan jag bara konstatera att det går att bo här och jobba där. Jag har lärt mig en massa.

CAMILLA ILMONI, 47 år

FAMILJ: Maria 8, Marcus 12), Partner: Helge

BOR: Dalsbruk . andra hemmet i Andenes, Norge

UTBILDNING: MSc i ekologi/miljöbiologi (HU), MSc i fiskeriförvaltning & marinbiologi (UiB)

ARBETE: Konsult inom turism; ansvarar för marknad & försäljning i The Whale-projektet (Norge). hållbarhetsrådgivare för LNS AS.

FRITID: Familj, träning och ett aktivt liv.

LÖRDAG 27.9.2025 kl. 10.30-12

MED FÖTTERNA I SKÄRGÅRDEN OCH ARBETET UTE I VÄRLDEN

Det som underlättade beslutet var att Camilla visste att både hennes två barn och mannen, som är norrman och sjökapten, är äventyrliga av sig och skulle klara av flytten.

Det handlar först och främst om att vara disciplinerad och hitta rytmen.

– Jag har en veckoplan och en dagsplan och klockan halv nio sitter jag på "kontoret", det vill säga då är jag online. Många gånger blir jag färdig med dagens jobb ganska tidigt och då gäller det för mig att inte ha dåligt samvete för att jag tar lite extra ledigt.

"Jag flyttar mig mentalt till arbetsplatsen"

Det är också viktigt att dra ett streck och kommunicera det till kollegerna i Norge. Korridorpratet har gått förlorat för det lyckas ju inte på distans.

– Jag litar på att folk gör det de ska göra och jag är också mån om att digitalt visa vad jag ser och hör omkring mig och även visa att jag är glad. Jag svänger på laptoppen för att visa min omgivning, men mentalt flyttar jag mig till arbetsplatsen och föreställer mig att jag är en del av teamet. Jag är där till hundra procent och ibland blir jag överraskad av att jag faktiskt är i Dalsbruk.

Camillas team består av tjugo personer, tre av kollegerna planerar innehåll.

– Det är klart att man kan bli bortglömd ibland, "out of sight, out of mind".

Minst fyra gånger om året åker

Camilla till Vesterålen för att hela teamet ska kunna sätta sig ned och se varann. Efter att ha jobbat tjugo år i Norge har hon ett brett nätverk som det nu är svårare att hålla kontakt med.

"Jag är hundra procent säker på att jag är på rätt ställe"

– Att förlora det sociala blev en stor sorg som jag inte alls var förberedd på. Min bästa väninna bor där uppe och jag jobbade också för att få lokalbefolkningen med i projektet. Allt det är borta och det är ledsamt. Det är lite ensamt ibland här, men trots allt är jag hundra procent säker på att jag är på rätt ställe. Barnen har en bra skola och jag har mamma, pappa och min syster här. Vi kan fira jul och nyår tillsammans. Man måste bara ha tålamod, det kommer.

Hur det blir i framtiden har Camilla förstuds funderat mycket på.

– Det kanske finns en möjlighet att fortsätta jobba med The Whale, men eventuellt blir det något nytt. Det finns projekt i världen och nu vet jag ju hur man ska göra om man vill jobba hemifrån. Jag tror att världen är på väg dit.

Men först ska The Whale öppnas med pompa och ståt och då ska hela Camillas familj vara på plats.

LÖRDAG 27.9.2025 kl. 10.30-12

MED FÖTTERNA I SKÄRGÅRDEN OCH ARBETET UTE I VÄRLDEN

Hanna Nikkanen "Livsstrategi i stället för karriärstrategi"

– Jag känner mig hemma i Dalsbruk för jag har känt folk här sedan jag var barn och mina barn är nu "bruksare" (benämningen för en infödd Dalsbruksbo).

Till Dalsbruk från Portugal, Guatemala och Stockholm

Miljöjournalisten Hanna Nikkanen flyttade år 2021 med sin familj, man och två barn, till Dalsbruk efter att ha bott i Portugal, Guatemala och Stockholms skärgård.

– Det var inte helt lätt, men också i Stockholms skärgård bodde vi i ett litet samhälle där vi lärde oss att vi

inte behöver en storstad omkring oss. För oss är det en livsstrategi, inte en karriärstrategi.

Ursprungligen kom Hanna med sina föräldrar och syskon som sommargäst till Dalsbruk i slutet av nittiotalet och både hennes bror och syster är fortsättningsvis sommargäster på orten.

Hanna är en av grundarna av Long Play, en plattform som satsar på texter som ligger mellan vanliga artiklar och fackböcker. Det handlar om långa reportage och ambitiös undersökande journalistik. Hanna skriver också

fackböcker kring teman som klimat och teknologi. Hon jobbar på finska eller på samarbetspartens språk. Ofta samarbetar hon med utländska journalister inom projekt som kan ta flera år.

Projekt med samarbetspartner i Kongo

Hanna berättar om ett treårigt projekt där man bland annat visade på påstådda koldioxidkompensationer som inte existerade. Hennes samarbetspartner fanns i Kongo, men själv kunde Hanna sitta hemma vid sitt köksbord och jobba utan att ens besöka landet.

LÖRDAG 27.9.2025 kl. 10.30-12

MED FÖTTERNA I SKÄRGÅRDEN OCH ARBETET UTE I VÄRLDEN

Hannas fasta arbetsplats ligger i Helsingfors, över tio mils avstånd från hemmet, och det tog henne några år att komma på hur hennes arbetsrutiner skulle se ut.

Nu åker jag till Helsingfors varannan vecka och stannar där några dagar. Jag delar lägenhet i ett kollektivt boende med några andra som har samma livssituation, vilket innebär lägre boendekostnader och en egen lugn plats. Till en början blev jag stressad av att jag missade saker för att jag var på fel plats, men sedan insåg jag att man inte kan ha två olika liv på en gång och nu har jag hittat takten.

Geografin begränsar inte

Det finns en fördom om att geografin begränsar den som bor i en glesbygd, men Hannas

erfarenhet säger att det är tvärtom.

– Jag har närhet till havet i Dalsbruk och ser till exempel lastfartyg från mitt fönster och får reda på att de transporterar avfall från Italien. Just nu håller jag på att forska närmare i detta och har kontakt med en italiensk journalist. Här hör jag också folk berätta om säljakt, om föreningar med mera.

För Hanna är det också viktigt att röra sig utanför journalistkretsarna i Helsingfors.

– För utlänningar spelar det inte så stor roll var jag jobbar, men för helsingforsare tycks det vara ett problem att jag bor i Dalsbruk. För mig är det viktigt med mångfald. Här möter jag folk utanför mediebobblan och är inte hela tiden omringad av folk som är som jag.

En liten ort har fördelar men förpliktar också

Att bo på en liten ort har alltså enligt Hanna många fördelar, men det innebär också förpliktelser.

– Gemenskapen är viktig och man kan inte bara vara passiv konsument utan man måste själv vara med och skapa kultur.

Hanna bär syn för sägen för under Skärgårdskvinnoseminariet är hon inte bara föreläsare utan dyker upp i flera sammanhang, som frivillig rödakorsare och som medlem i ett spelmanslag.

– Att bo här ger mig en chans att ta reda på vem jag vill vara i mitt arbete och på min fritid.

HANNA NIKKANEN, 44 år

FAMILJ: Asta 9, Liina 11, partner Otto

BOR: "Sibirien" i Dalsbruk

UTBILDNING:

MSc i hållbarhetsvetenskap (Stockholm Resilience Centre), Pol.kand. i kommunikation (HU)

ARBETE:

Miljöredaktör och medgrundare på Long Play; leder miljö- och skogsprojekt. Fristående utbildare och moderator inom granskande journalistik.

ÖVRIGT:

Älskar trädgård och snickeri men känner sig som nybörjare. Arbetar på två böcker, har skrivit manus för film och teater

LÖRDAG 27.9.2025 kl. 12.30-17 VALBART PROGRAM

VALBARA PROGRAMINSLAG

Äppedagen i Söderlångvik
En stund för kropp och själ
Besök i Återbruket
Besök i Dalsbruks bruksmuseum
Bastubad i gamla arbetarbastun

Äppedagen – en hyllning till äpplet

Ett besök vid Äppedagen intresserade många av Skärgårdskvinnoseminariets deltagare.

Äppedagen är en årlig skördefest som äger rum på Söderlångvik gård den sista lördagen i september och har äpplet i centrum. Gården, känd som Amos Anderssons sommarresidens, fungerar idag som konstmuseum och historisk herrgård med vidsträckt äppelodlingar. Numera utvecklar man många produkter med äpple som tongivande ingrediens, bl.a. cider och glass,

Under Äppedagen hyllas det inhemska äpplet med smakprov, äppelprodukter, konstverk och olika äppelrelaterade aktiviteter. Dagen bjuder också på musik, guidade turer i museet och annan underhållning för hela familjen. Parallellt hålls en skördemarknad där lokala producenter erbjuder sina produkter. Äppedagen är ett populärt evenemang för alla åldrar och har blivit en av de mest besökta händelserna på Kimitoön.

LÖRDAG 27.9.2025 kl. 12.30-17 VALBART PROGRAM

ÅTERBRUKET

- en framgångssaga

Utanpå ser byggnaden grå och trist ut och trapphuset är en aning förfallet, men när jag väl lyckats öppna den tunga järndörren möts jag av en varm atmosfär med second hand-kläder och allsköns grejer uppställda på ett smakfullt sätt. Det är den lokala rödakors-avdelningens second hand-butik i Dalsbruk med det fyndiga namnet Återbruket jag stiger in i. Den är nu inne på sitt fjärde år och drivs av en grupp frivilliga och en deltidsanställd.

Lissu Rantanen som är här på arbetspraktik säger att hon stortrivs med sitt jobb, med de unga och de frivilliga. Viveka Eriksson som är en av de frivilliga berättar om hur det hela började.

- Det här var fabriksbyggnadens gamla förråd, dammigt och smutsigt och väggarna gula av nikotin. Spökar gör det också, man kan höra visslingar bakom väggen och det är inte så konstigt för det har nog hänt en del olyckor här.

Lokalen rustades upp av rödakorsarna och våren 2022 kunde man öppna stället. De involverade kom på idén att Röda korset skulle samarbeta med kommunens ungdomsarbete. Ett ställe behövdes där man kunde träffa ungdomar och ordna arbetsprovning för bland annat hemmasittare. Det har fallit väl ut: på onsdag, torsdag och fredag sköts butiken av ungdomar och på lördag av frivilliga krafter och dessutom jobbar man tillsammans då det behövs extra insatser. I den bakre delen av butiken finns ett hemtrevligt rum, där också andra föreningar kan hålla sina möten, och det är flitigt i bruk.

Återbruket samarbetar med andra föreningar och även med avfalls-

Lissu Rantanen stortrivs med jobbet i Återbruket

verket och församlingens matutdelning. Dessutom är rödakorsavdelningen i Dalsbruk specialiserad på att ta emot flyktingar eftersom orten har erfarenhet av flera flyktingvågor. Man inreder bostäder och köper mat till en början. Det finns också ett beredskapslager som kan tas i bruk om en familj till exempel råkar ut för en eldsvåda.

Viveka Eriksson flyttade till Dalsbruk för sex år sedan och hon berättar att Återbruket betyder mycket för henne.

- Det är ett socialt forum där man möter många olika slags människor. Vi har en jättebra stämning här och det är så roligt att umgås någon timme på lördagen. Man kan själv välja arbetspass så man behöver inte binda sig.

Hanna Nikkanen har också varit

med från början och hon konstaterar att den här typens träffpunkt är idealisk för nyinflyttade.

- Om man vill känna folk är det bra att gå med i en förening. Det ger en fin känsla att umgås med folk, både barnfamiljer, rödakorsgrupper och ungdomar kommer hit. Det är också naturligt att tala om miljö och Röda korsets principer, tolerans, välgörenhet och återvinning, är bra att samlas kring.

När det kom en grupp ukrainare till orten efter att Putins anfallskrig börjat samlade man ihop så många frivilliga som möjligt och arbetade på talko (frivilligt arbete i grupp) i samarbete med flyktingkoordinatören.

- Om jag var flykting skulle jag vilja bli inbjuden till ett talko, konstaterar Hanna.

LÖRDAG 27.9.2025 kl. 12.30-17 VALBART PROGRAM

DALSBRUKS BRUKSMUSEUM - järnbrukets historia och vardagsliv

Dalsbruks bruksmuseum öppnade år 1983 och ger en bred och faktabaserad inblick i Dalsbruks långa industrihistoria. Museiområdet består av sex byggnader samt elva kolugnar, vilka tillsammans visar hur järnbruket fungerade och utvecklades över tid.

I Norrbackstugorna har man återskapat fem olika interiörer som visar hur arbetare och deras familjer levde och bodde under perioden 1890–1960. Miljöerna ger en konkret bild av vardagslivet, bostadsförhållandena och de sociala villkor som präglade brukssamhället.

I museets övriga byggnader presenteras järnbruket historia, som tog sin början år 1686 då den första masugnen började byggas i Dalsbruk av Daniel Faxell. Utställningarna beskriver hur produktionen, tekniken och samhället kring bruket förändrades genom århundradena.

Vid besöket guidades gruppen runt av Hasse Ginlund, som berättade om både museets föremål och människorna som levt och arbetat vid bruket. Guidningen bidrog till en levande förståelse av Dalsbruks historiska betydelse.

LÖRDAG 27.9.2025 kl. 12.30-17 VALBART PROGRAM

En stund för kropp och själ

I strålande väder och i den harmoniska parken runt Ullman's Villa samlades några av Skärgårdskvinnoseminariets deltagare för en lugn och återhämtande stund för kropp och själ. Den natursköna miljön bidrog till en känsla av närvaro och stillhet.

Anu Nuotio ledde en kort session i qigong – en traditionell kinesisk metod som genom mjuka, långsamma rörelser, andning och fokus syftar till att balansera kroppens energi och skapa harmoni mellan kropp och sinne.

Därefter höll Nina Källberg en kort session med klangskålar. Klangskålar används för avslappning och meditation, där vibrationer och harmoniska toner skapar känsla av ro och balans. Ljuden spred sig i parken och förstärkte upplevelsen av stillhet.

Efter stunden i parken fortsatte deltagarna till den gamla bastun vid masugnsdammen för att bastubad och ett dopp i dammen.

LÖRDAG 27.9.2025 kl. 12.30-17 VALBART PROGRAM

Bastubad intresserade många

Många av Skärgårdskvinnoseminariets deltagare valde att bada bastu i unik miljö och upplevelsen uppskattades mycket.

Den gamla arbetarbastun vid masugnsdammen i Dalsbruk uppfördes på 1850-talet. Slaggstensbyggnaden är vackert inbäddad i grönskan intill dammen och ett välbevarat inslag i bruksmiljön. Bastuns interiör är renoverad, men den genuina stilen och atmosfären har bevarats. Bastun har ett stort kulturhistoriskt värde och är en viktig del av Dalsbruks kulturarv.

Bastun fungerade som allmän bastu för brukets arbetare ända fram till 1997. I dag är byggnaden i privat ägo, och ägaren bor i den lägenhet som finns på övre våningen. Till många glädje hålls bastutraditionen fortfarande vid liv, då den nuvarande ägaren regelbundet värmer bastun för allmänheten.

Ursprungligen var bastun uteslutande avsedd för järnbrukets arbetare. För tjänstemännen fanns en separat bastu. Denna tydliga uppdelning mellan arbetare och tjänstemän var en utmärkande och självklar del av brukssamhällets struktur för inte alltför länge sedan.

LÖRDAG 27.9.2025 kl. 19.00- KVÄLLSFEST

Maria Pick höll personligt festtal

I sitt festtal delade Maria Pick personliga reflektioner och uttryckte sin glädje över att Skärgårdskvinnoseminariets program var "närproducerat".

I sitt tal knöt Pick an till sin uppväxt i Dalsbruk, där hon gick i finsk skola. Hon deltog i Folkhälsans simskola, där hon tog simkandidaten och magistermärket, även om hon då inte vågade hoppa. "Tänk att jag inte vågade", sa Maria och konstaterade att hon senare i livet vågat ta många språng och anta stora utmaningar.

Maria berättade att hon bott på tolv olika orter, varav cirka trettio år på Kimitoön, innan hon nyligen flyttade till Åbo.

Hon beskrev sitt liv som rikt och mångfacetterat och berättade att livet på Kimitoön gett henne möjligheten att skapa, vara kreativ

och förverkliga djärva idéer.

Erfarenheterna från landsbygden har varit avgörande för hennes yrkesliv även i staden, där hon nu både studerar och jobbar som projektledare. Tryggheten, gemenskapen och tilliten i skärgården lyftes fram som självklara värden, liksom tiden att umgås och samtala

Avslutningsvis talade Maria Pick om mörkret som en ofta underskattad lyx. Hon beskrev mörkrets lugn och dragningskraft, och nämnde festivalen MörkÖ, vilken hon varit med och grundat, ett exempel på hur mörkret på Kimitoön inte bara accepteras utan också firas.

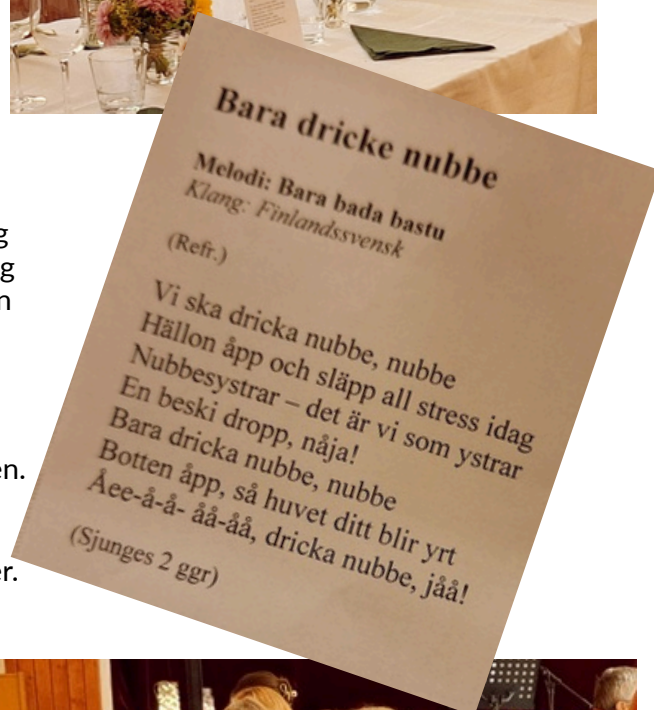
LÖRDAG 27.9.2025 kl. 19.00- KVÄLLSFEST

Glad stämning på kvällsfesten

Kvällsfesten var en glad och uppskattad tillställning med god mat och egen medhavd dryck. Till middag serverades en buffé med skärgårdsdelikatesser från Restaurang Strand, som även ansvarade för matserveringen under seminariet, och maten fick stort beröm av deltagarna.

Stämningen var varm och glad trots den kalla lokalen. Deltagarna njöt av både kära återseenden och nya inspirerande möten och pratet bubblade mellan personer från olika regioner.

LÖRDAG 27.9.2025 kl. 19.00- KVÄLLSFEST

Sara Nyqvist bjöd på stämmingsfull musik
Under lördagens kvällsfest framträdde Sara Nyqvist med sång till eget gitarrackompanjemang. Hon bjöd oss på en blandning av kända och mindre kända låtar. Hennes klara, vackra röst och känsliga tolkningar fängslade och vi lyssnade helt förstummade, närapå med tårar i ögonen.

SÖNDAG 28.9.2025 kl. 9-13.30 AVSLUTNINGSSEMINARIUM

JENNI LINDSTRÖM, 38 år

FAMILJ:

Två söner, 13 och 15 år, två labradorer, två katter

BOR: i egnahemshus i Dalsbruk

INTRESSEN: virkning, långa promenader, kangoojump, trädgårdsarbete, läser mycket böcker, umgås med vänner och familj.

Yrket lyder under brand- och säkerhetslagen ”och den ska kunnas i sömnen” som Jenni uttrycker det.

– Det mest iögonfallande är förstås att en sotare rör sig uppe på tak, krassar skorstenar och kollar spisar, men också mycket annat hör till jobbet, till exempel att kolla brandsäkerhet, att det finns brandvarnare och hur det ser ut runt eldstaden.

Fördelar och nackdelar för kvinnor inom branschen

Det finns både fördelar och nackdelar med att vara kvinna inom branschen. Till fördelarna hör enligt Jenni att kvinnor ofta är noggrannare än män och även har en mindre kroppsbyggnad.

– Vi kommer därför lättare åt trånga utrymmen och ofta är vi vigare. Det kan också vara lättare för oss att få hjälp, till exempel med att bära tunga saker. Den sociala biten kan vi också klara av lättare. Jobbet är ju ett kundarbete!

Till nackdelarna hör att en kvinnlig

Jenni Lindström Kvinna i mansdominerat skrå

Hög hatt, skräddarsydd kostym med guldfärgade knappar, ett vackert spänne på bältet och långt hår.

Så ser väl inte en sotare ut? Ja, så ser en sotare ut när hen är festklädd.

Klädd just så står Jenni Lindström och berättar om hur det är att ha ett yrke som är mansdominerat. Fem procent av alla sotare är kvinnor. Jenni är utbildad yrkeslärare som hade ansvar för

en djurskötartutbildning innan hon sadlade om.

– Jag tycker om fysiskt arbete, att dona, jag är van att ta i, så när min arbetspartner, som är sotare sa att det behövs en sotare till blev jag intresserad. Branschen kändes intressant.

För att bli sotare går man i Finland en tvåårig utbildning, men Jenni klarade av den på tio månader tack vare sin tidigare utbildning.

SÖNDAG 28.9.2025 kl. 9-13.30 AVSLUTNINGSSEMINARIUM

sotare utsätts för sexualisering, "gubbsjuka", som Jenni kallar det.
– *Det går inte en dag utan att jag får kommentarer om mitt utseende eller om min förmåga att utföra jobbet, men oftast handlar det om positiva kommentarer. Man måste ha skinn på näsan och jag behöver veta när jag skall sätta ner foten och när jag bara skall skratta bort det hela.*

Sotarskråets festdräkt finns tills vidare bara i den manliga versionen, men det rör på sig, till exempel Danmark har tagit fram en sotarklänning. Inom skrået är det obligatoriskt att använda festdräkt vid festliga tillfällen. Det förnämsta tillfället är den årliga festivalen i Italien som samlar flera tusen sotare från hela världen.

Sotningens mörka historia

Förutom att det är en fartfylld fest där man kan byta till sig sotarattiraljer uppmärksammas sotningens mörka historia. I slutet av 1800-talet såldes unga pojkar, de kunde vara bara fem år, till sotarslavar i Italien av fattiga familjer som inte hade någon annan utväg.

– *Sammanhållningen är stark inom branschen och gemenskapen går över nationsgränser, men det skulle behövas ett uppsving för att ge den större attraktionskraft, säger Jenni.*

Jenni vet vad hon vill satsa på

Själv vet hon vad hon vill satsa på i framtiden.

– *Jag ska söka in till mästarutbildningen inom sotaryrket. Som mästare får jag börja utbilda sotare och dessutom behövs det sotarutbildning på svenska, vilket det inte finns idag. Det är en jämlikhetsfråga att få utbildning på sitt modersmål.*

Till slut berättar Jenni att en sotare anses bära med sig tur, vilket kanske beror på att det är ovanligt att en sotare råkar ut för olyckor trots att yrket är farofyllt.
– *Att röra vid en uniformsknapp ger tur och om en sotare rör vid ett barn sägs det föra med sig tur.*

Publiken applåderar och strax står ett antal skärgårdskvinnor kring Jenni för att få röra vid hennes turbringande knappar.

AVSLUTNINGSSEMINARIETS PROGRAM

UNG KVINNA I MANS-DOMINERAD BRANCH
Jenni Lindström

KAFFEPAUS
Siiris kaffevagn

"INTE UTAN MIN MAMMA"
Maria Pick samtalar med mor och dotter i familjerna Wilson och Örnell

ÖVERRASKNINGSMUSIK
Spelmän Ohoj

OM PROJEKTET
HISTORISKA SMAKER
Solveig Friberg

AVSLUTNING, UTÄRDERING,
STAFETTPINNEN GÅR
VIDARE

Siiri - veckoslutets yngsta entreprenör!

Söndagens eftermiddagskaffe med nygräddade munkar serverades från Siiris kaffevagn av Siiri Jussila med hjälp av hennes yngre bror.

Seminariedeltagarna träffade många unga företagare under veckoslutet, men Siiri 13 år var den yngsta och ändå så professionell! Munkarna var läckra och många valde att köpa munkar med sig hem.

Med stöd av sin familj och lokala rådgivare startade Siiri sitt företag, Siiris bageri, som ett välplanerat sommarprojekt. Hon har ett brinnande intresse för bakning som hon utvecklade genom att testa recept hela våren. Från en ombyggd cykelkiosk har hon nu sålt sina bageriprodukter under torgdagar och evenemang i Dalsbruk. I Dalsbruk hoppas vi kunna köpa Siiris munkar även i fortsättningen.

SÖNDAG 28.9.2025 kl. 9-13.30

AVSLUTNINGSSEMINARIUM - Inte utan min mamma

INTE UTAN MIN MAMMA?

”Inte utan min mamma” var rubriken för ett samtal mellan två mödrar och deras döttrar som alla har erfarenhet av företagande i skärgården. Samtalet modererades av Maria Pick.

Paula Wilson och hennes dotter Nora Wilson berättade om sitt arbete på Bengtskärs fyr i Skärgårdshavet som i dag är en turistattraktion medan Gunilla Örnell och hennes dotter Jenny Örnell-Backman berättade om sina erfarenheter som turistföretagare på den lilla lotsön Högsåra i Åbolands skärgård.

Paula kom år 1975 som nitton-åring från Österbotten till skärgården och Rosala.

– Jag tror att jag kommer att leva där till min död och fortsätta kämpa för skärgården. Jag har två söner och en dotter som alla bor kvar på Rosala med sina familjer. Jag är överlycklig eftersom min målsättning var att barnen skulle få sin utkomst i skärgården.

Dottern Nora Wilson, doktor i fysik, har fortsatt i föräldrarnas spår som förvaltare av och företagare på fyrön Bengtskär. Där bor hon med sin man från april till december. Bengtskär är 200 meter gånger 150 meter och Finlands sydligaste bebodda plats. På sommaren är fyren med sina sju hotellrum ett mycket populärt turistmål trots sitt utsatta läge.

Gunilla Örnell, utbildad hälsovårdare och född på fasta Kimitoön, har bott sedan 1975 på Lillbacka gård i Högsåra. Ön har fyrtio invånare och sedan tjugo år färjeförbindelse till fastlandet. Gården har några hektar odlad jord, får, kor och höns, gårdsbruksturism, uthyrningsstugor och gästhamn med Rumpån Bar och bastun Rumpån Ren.

Dottern Jenny Backman-Örnell tog med sin familj över gården 2005.

– Vi bor nära barn och barnbarn och har till all lycka en dotter och en duktig svärson, men jag måste inse att Jenny har en egen familj och att jag inte ska klampa in där hur som helst. Vi ringer i stället trots att vi bor bara femtio meter från varandra, säger Gunilla som skämtsamt kallar sig för sytningsgumma.

Mamma är min väninna och mitt bollplank

– Jag är enda barnet så jag är också mammas väninna och hon är mitt bollplank kring klädsel men också viktigare saker, säger Jenny. Hon berättar att hon inte alls var någon tonårsrebell och att det snarast var mamma Gunilla som ”jagade ut” henne i världen, till Danmark, Nya Zeeland, Frankrike. När tiden var mogen ville Jenny åka tillbaka till skärin för att se vad som händer. Gunilla berättar att dottern som liten i princip blev uppfostrad av en hel by.

SÖNDAG 28.9.2025 kl. 9-13.30

AVSLUTNINGSSEMINARIUM - Inte utan min mamma

– En sommargäst tog hand om Jenny på sommaren och både mormor och farmor deltog ivrigt, också alla möjliga och omöjliga tanter i byn medan jag vikarierade som hälsovårdare.

Medger att noll koll på vad dottern gjorde

Nora i sin tur öppnade sin egen lilla kiosk som tioåring på Bengtskärs och mamma Paula medger att hon hade noll koll på vad dottern gjorde. "Har någon sett Nora", frågade hon helt upptagen av sitt eget arbete.

Nora och Paula berättar att de har en lugn relation.

– Vi är lugna människor. Om något är intressant och behöver göras ser man till att lära sig det. Vi är väldigt lika och hittar båda på nya saker att göra, precis som om vi inte redan hade tillräckligt att göra, säger Nora

– Jag har aldrig varit arg på Nora. Det var en stor gåva att få en dotter då jag var fyrtio. "Blir hon inte bortskämd" frågade man och min man svarade: "Vi gör vårt bästa".

Att barnen i skärgården är tvungna att flytta hemifrån för vidare utbildning när de fyllt sexton gör enligt Paula att de blir tidigare

vuxna än andra.

Är det speciellt att vara mor och dotter som företagare?

– Jag har aldrig tänkt på att vi är en företagarfamilj, man tar inte över en verksamhet över en natt utan det är en roll som växer fram, det är mera en glidande övergång med små frågor. Till exempel sitter vi alla fyra tillsammans vid en middag och planerar, skriver ner och ibland är barnen med på ett hörn, säger Jenny.

Hon och hennes man har sedan de tagit över gården utvecklat stugbyn, gästhamnen med gästbrygga och drivit den populära strandbaren Rumpan Bar i tolv år.

Gunilla berättar att det för henne och hennes man inte var så lätt att ta över efter hennes svärföräldrar. – De hade mjölkkor och vi övergick till biffdjur och det tyckte de var förfärligt: "Tänk att man inte längre får mjölk till fil".

– Jag får ibland frågan hur jag orkar jobba tillsammans med min man och min mamma och då brukar jag svara att vi gör som vi tycker, men det är bra att ha extra koll. Jag hör i allmänhet på tonläget om det jag tänkt göra inte är så bra, säger Nora.

BENGSKÄRS FYR

Bengtskärs fyr, Nordens högsta fyr, byggdes år 1906 och är belägen på ett kargt klippskar i Kimitoöns yttre skärgård. Fyren är ett kulturhistoriskt landmärke och ett fungerande sjömärke.

På initiativ av Paula Wilson renoverades fyren och öppnades 1995 som museum och besöksmål med guidade turer, utställningar, övernattnings, café och evenemang. Den lockar årligen cirka 15 000 besökare. Turismverksamheten drivs av familjeföretaget Bengtskärs Ab

LILLBACKA BRYGGA

Tillsammans med sin man driver Jenny Örnell-Backman Lillbacka Brygga med gästhamn, stuguthyrning och strandbaren Rumpan Bar. Vid bryggan finns också den populära strandbastun Rumpan Ren. Under sommaren erbjuder Rumpan Bar på musik och serverar drinkar. Platsen är en uppskattad samlingsplats för ortsbor och tillfälliga besökare på Högsåra.

SÖNDAG 28.9.2025 kl. 9-13.30

AVSLUTNINGSSEMINARIUM - Inte utan min mamma

– Nora gör saker bra, men ofta på ett annat sätt än jag, säger Paula.

Hon har varit företagare på deltid i trettio år och det enda hon ångrar är att hon har jobbat för mycket.

– Jag har inpräntat i Nora att hon måste vila och inte göra slut på sig själv. Jag är ändå glad för att min man och jag byggde upp en massa så att det fanns en hel del för barnen att ta över direkt.

Har ni semester eller ledigt?

– Ibland reser vi bort, men jag trivs hemma, säger Nora.

– Man förstår inte riktigt vad semester är, men vi brukar åka tillsammans till Stockholm och låtsas att vi har firmaresa. Vi går på museer, äter och dricker gott. Det är vår "bolagsstämma".

Det enda som har ändrat under åren är att det är jag och min man som blir bjudna på resan nu för tiden, säger Gunilla.

– Semester innebär för mig små stunder att njuta av på vår och höst.

Min man måste åka bort för att kunna koppla av. Alltid hjälper inte heller det för det händer att man trots att man är på Kos blir uppringd för att en ko har rymt eller ett kylskåp strejkar, säger Jenny.

– När Jennys familj är på resa ställer vi upp, däremellan är vi pensionärer, säger Gunilla.

Hur är det att växa upp i skärgården?

– På Högsåra har vi en otrolig sammanhållning, på ett marthamöte kan den yngsta vara sex år och den äldsta 96. Om jag hade små barn i dag skulle jag absolut välja att bo så. Unga mammor behöver inte känna att de är ensamma. Också andra än byns egna barn vill komma tillbaka och umgås med "gamlor". Vår egen gudson brukar sitta först med oss och sedan fortsätta kvällen med jämnåriga, berättar Gunilla.

– Skärgårdsmiljön är det bästa man kan tänka sig för barn att växa upp i,

bryggor är det enda man måste vara rädd för. Noras bröder med familjer bor kvar, det är en fin gemenskap, säger Paula.

I Rosala finns ett lågstadium, klass 1-6 som för närvarande har fem elever. Högstadiet ligger i Dalsbruk och för att komma dit tar det en timme och tjugofem minuter. Både Nora och Jenny gick i gymnasiet i Kimito. I gymnasiet finns det nu för tiden en maritim linje där Paulas barnbarn går, medan Gunillas barnbarn har valt att gå i gymnasiet i Åbo.

När Paula studerade nationalekonomi i Åbo fick hon höra att glesbygden höll på att dö ut. Enligt en prognos skulle det år 2000 finnas endast några åldringar kvar i skärgården.

– Detta får inte ske, tänkte jag. År 1975 var skolan indragningshotad, men efter att barnen i vår familj gått i skolan blev det boom och småningom hade skolan tjugo elever. Jag ville visa att skärgården ska hållas levande, men alltid var det inte lätt. I början tyckte jag inte om att åka på isen och menföret (när isen varken bär eller brister) var inte lätt, men i dag har vi förbindelsebåt som gör sex till sju turer om dagen hela året och nu älskar jag skärgården. Det är min hembygd.

Gunilla utbildade sig till hälsovårdare i Helsingfors och hennes blivande man studerade till forstmästare. När hon på den tiden skulle åka ut från fasta Kimitoön till Högsåra tog det henne en hel dag då hon först skulle åka buss och sedan förbindelsebåt som i tog i land vid många bryggor.

I motsats till sina mödrar som genom giftermål lämnat sina hemorter för att flytta till skärgården har Jenny och Nora vuxit upp där.

Från vänster Paula Wilson, Nora Wilson, Maria Pick, Gunilla Örnell, Jenny Örnell-Backman

SÖNDAG 28.9.2025 kl. 9-13.30

AVSLUTNINGSSEMINARIUM - Inte utan min mamma

Vilken är skillnaden?

– När min man och jag flyttade till Högsåra efter att ha utbildat oss i Helsingfors kände vi oss mycket välkomna. I början på 70-talet var vi de enda unga i byn. Både mina svärföräldrar och mina egna föräldrar var däremot skeptiska eftersom de tyckte att det var onödigt att först utbilda sig och sedan "sätta sig där". Men vi förstod att om vi börjar jobba med i byn kommer de senare att vara både tacksamma och glada att vi flyttade tillbaka, säger Gunilla.

Viktigt att göra något annat

Nora började studera fysik vid Åbo Akademi för att hon tyckte att det var "viktigt att göra något annat" innan hon flyttade tillbaka. Mannen Henrik är också fysiker, men för honom var det enligt Paula ett långt steg att flytta från Åbo till Bengtskär, men med tiden har det gått bättre och hon kan känna att hon inte längre är oersättlig på Bengtskär och att allting fortsätter. – Bengtskär betyder mera för mig än för Henrik och det är klart för jag jobbar i mitt hem medan han bor på sin arbetsplats, men vi jobbar på det, säger Nora.

Jennys man är byggnadsingenjör och det är enligt Gunilla det förlösande ordet.

– Han underlättar vårt liv med alla sina tekniska funderingar och han älskar att bygga. Jenny, som har utbildat sig till skogsbruksingenjör, har alltid vetat att hon kommer att flytta tillbaka, men med vem har varit den stora frågan.

– Det blev en byggnadsingenjör som till en början var deltidsboende på Högsåra med jobb på annat håll. Nu får jag smått tvinga honom att lämna Högsåra. Jag kommer ihåg då hans

föräldrar kom första gången och hälsade på. Det var mitt i november och de konstaterade att kärleken nog måste vara stark för att förmås att flytta dit.

Är skärgårdsborna villiga att ta emot folk utifrån?

Paula har alltid känt sig välkommen eller kanske inte brytt sig så mycket om vad folk tänker och tycker, men hon tror att alla ställer sig positiva till inflyttade.

Gunilla jobbade först på deltid som vikarierande hälsovårdare på fastlandet och fick ibland kommentarer om att hon aldrig hölls på plats, det vill säga hemma. – Men med min hälsovårdarutbildning var jag samtidigt varmt välkommen. Dessutom kom det flera unga familjer i samma veva. Nu önskar jag att det skulle vara lättare att flytta ut och inte svindyra tomter. De som kommer i dag är minsann välkomna.

– Förr kom man för att stanna, i dag är allt flera deltidsboende och ingen period på året är helt tyst. Det finns

folk i stugorna året om. Definitionen på "skäribo" håller på att förändras, påpekar Jenny.

På Högsåra står trots allt en del vinterbonade hus tomma på vinterhalvåret och därför har Högsåramarthorna inlett en kampanj för att få husägare att hyra ut sina stugor till äldre Högsårabor som kunde bo tillsammans på vintern för att inte behöva flytta bort från ön helt och hållet.

Inte utan min mor?

– Jag skulle inte bo på Högsåra om inte min mamma hade valt att bo där, men jag har aldrig känt mig tvungen att stanna, tvärtom uppmanade min mamma mig ganska strängt att åka ut i världen. "Pojkvänner finns alltid" sa mamma, berättar Jenny.

Nora berättar att hon har insett att hennes föräldrar har gjort ett fantastiskt jobb och sagt sånt som gjort det lättare för henne att ta över.

– Det är fantastiskt att våra barn velat stanna, säger Paula.

SÖNDAG 28.9.2025 kl. 9-13.30 AVSLUTNINGSSEMINARIUM

Spelmän Ohoj! - seminariets glada överraskning

I programmet utlovades överraskningsmusik, och visst blev deltagarna överraskade när ett femtontal musiker vandrade spelande in i möteslokalen. Det var gruppen Spelmän Ohoj! under ledning av Jimmy Träskelin som bjöd på fartfylld och glad folkmusik till allas stora förtjusning.

Spelmän Ohoj! startade för några år sen i Dalsbruk som ett projekt med syftet att samla musiker i alla åldrar och väcka liv i den lokala spelmanstraditionen i skärgården. Spelmän Ohoj! är numera en förening med regelbunden och inkluderande verksamhet. Vid seminariet framförde gruppen bl.a. Här är det bästa man kan få, en nyskriven visa om Kimitoön.

HÄR ÄR DET BÄSTA MAN KAN FÅ

Text: Juha Ruusu vuori
Musik: Jimmy Träskelin

Här är en fin ö, här är det ljuvligt,
och om du trivs här blir du väl lycklig,
Emellan Sandö och Hitis skären
har vi det bästa man kan få
Mellan Sandö och Hitis.....

On saari kaunis, saaremme suuri,
jos viihdyt täällä on käynyt tuuri.
Bryykestä kauas Bengtskärin rantaan,
saarilta paikan parhaan saan.
Bryykestä kauas Bengtskärin....

Jag har nu färdat på vägar breda,
till fjärran länder, aldrig allena.
Har lämnat bullret, funnit en tystnad,
här är det bästa man kan få
Har lämnat bullret....

Oon käynyt monta mutkaista tietä,
kaukaisin maihin, kotiinkin sieltä.
Niin melu loppuu, mainki vastaa,
saarilta paikan parhaan saan.
Niin melu loppuu, mainki

Här är en fin ö, här är det ljuvligt,
och om du trivs här blir du väl lycklig,
Emellan Västlax och Vänö fjärden,
har vi det bästa man kan få.
Emellan Västlax och Vänö...

Har vi det bästa man kan få

SÖNDAG 28.9.2025 kl. 9-13.30 AVSLUTNINGSSEMINARIUM

Lunch med historiska smaker

Kimitoön firar i år sitt 700-årsjubileum, och i samband med jubileet har många organisationer genomfört olika aktiviteter. Solveig Friberg berättade att Kärringbankens projekt under jubileumsåret har haft temat Historiska smaker.

Inom projektet har Kärringbanken ordnat aktiviteter där vi bekantat oss med mattraditioner från förr, med syfte att få en djupare förståelse för vår matkultur. Vi har lärt oss om dåtidens råvaror, tillagningsmetoder och recept, och diskuterat vad som var bra förr och vad vi kan ta tillvara, men med tidsenlig anpassning. Ett viktigt mål har även varit att inspirera till mer hållbara matvanor och ge ökad beredskap inför eventuella krissituationer.

Projektet har bestått av föreläsningar om historisk mat och råvaror samt samarbete med lokala restauranger som har tagit fram rätter särskilt för projektet. Vi har fått äta ett stort antal läckra måltider baserade på historiska traditioner. Bland annat har vi fått uppleva en vikingatida festmåltid, äta paj på spelt och rödbeta samt älgkalops.

Vid skärgårdskvinnoseminariet serverade Kerstin Forsbom en lunch inspirerad av projektet: rotfrukts-purésoppa med örtsmetana. Till soppan serverades surdegsbröd från JuuriHerkuu. Lunchen intogs som picknick, i samma anda som förr när man åt sin måltid vid dikeskanten under arbetet på åkern.

SÖNDAG 28.9.2025 kl. 9-13.30 AVSLUTNINGSSEMINARIUM

SEMINARIETS HÖJDPUNKT? Några plock bland deltagarnas kommentarer

Min första gång, super!!
Stämningen unik - som alltid!
Den otroliga samvaron och gemenskapen!
Alla kvinnor, alla trevliga och inspirerande samtal.
Varierande program, allvar och lek.
Många bra föreläsare.
Fin promenad i historisk miljö.
Guidningarna på byn var toppen!
Vacker vandring i skogen.
Bastubadandet var en upplevelse.
Musikuppträdandena - alla var bra, men roligast var Spelmän Ohoj!
Svårt att välja en höjdpunkt, det har varit så många intryck
Av de väl utvalda föreläsarna gjorde sotare Jenny enormt intryck!
De unga kvinnornas framtidsutsikter var intressanta, Camilla, Hanna, Jenny!
Mor & dotter programmet var super!
Helheten och blandningen av program var bäst!
Intressanta studiebesök hos färgstarka företagare.
Roligt och gott med Siiris bagericykel.
Bra boende, jättegod mat.
Tosi kiva seminaari, tunnelma oli kiiretön

Stafettpinnen går vidare - vi ses i Kökar 2026

Enligt tradition skall den symboliska stafettpinnen lämnas vidare i slutet av seminariet, som ett tecken på vem som tar ansvar för nästa års arrangemang. Ibland är överlämningen självklar, när en ort redan känner sig redo att stå värd, ibland mer oklar.

Den här gången stod det tidigt klart att Gun Lindblom gärna ville välkomna skärgårdskvinnorna till Kökar. Men hon såg det som en framtida möjlighet - inte något som skulle ske redan nästa år. Efter uppmuntran och hejarop från en samlad skara kvinnor lät Gun sig till sist övertalas. Med ett leende sa hon något i stil med: "Okej då, vi gör det", och genast bröt jublet ut. Beslutet var fattat - nästa år ses vi på Kökar!

På bilden överlämnar Solveig Friberg från Kärringbanken Skärgårdskvinnoseminariets symboler till Gun Lindblom från Kökar.

DELTAGARE

SVERIGE

Jinger Bremberg
 Helena Westerberg
 Kerstin Eliasson
 Ylwa Borg
 Anette Lannermo
 Lena Baudin
 Inga Rundström
 Gun Tjulander
 Margit Roxell
 Ulla Holmbäck-Heurlin
 Göta Bergström

ÅLAND

Gun Lindblom
 Ann-Mari Stenvall
 Camilla Fagerlund

VÄSTÅBOLAND

Tiina Lehtonen
 Merja Fredriksson
 Anja Karlgren
 Ulla-Britt Mattsson
 Berit Wahlman
 Sari Kemppainen
 Birgit Karlsson
 Viola Eksten
 Cecilia Rehn

KIMITOÖN

Gunnevi Vesterlund
 Jaana Silander
 Eija Witikkala
 Beatrice Heyman-Andersson

KIMITOÖN

Bodil Pönni
 Maria Bergfedt
 Lillemor Kivistö
 Anna-Lisa Rosenqvist
 Solveig Friberg
 Margareta Gustafsson
 Merja Keijonen
 Margita Hangelin
 Maje Forstén
 Hidi Åhlfors
 Sonja Lindström
 Ingrid Sandman
 Gilla Granroth
 Gunilla Åkerberg
 Anita Österberg

Ett varmt tack till alla skärgårdskvinnor som genom sitt engagemang och sin gemenskap gjort seminariet till det det är. Vi arrangörer är djupt tacksamma och ser redan fram emot nästa möte. På återseende!

Kärringbanken rf

TACK VI SES IGEN!

